

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU KOMPONISTU SAVIENĪBAS
LATVIJAS PADOMJU MĀKSLINIEKU SAVIENĪBAS
L A I K R A K S T S

1945. G.

16. NOVEMBRĪ

NR. 44

Lielās Oktobra Sociālistiskās
Revolūcijas 28. Gadadiena

V. M. Molotova

ZIŅOJUMS

Maskavas Padomes svinīgajā sēdē

1945. gada 6. novembrī

Biedri, pēc vairākiem smaga kara gadiem mēs svinam šodien Lielās Oktobra Sociālistiskās revolūcijas 28. gadadienu miera un slavenas uzvaras apstākļos pār fašismu. (Aplausi.)

Aiz mums palikuši četri kara gadi pret hitlerisko Vāciju, kuŗa plosīja mūsu zemi un visu Eiropu, kā arī kuŗš Austrumos — pret agresīvo Japānu, kas mums bija jāsak šā gada rudenī. Varonīgajā cīņā, kuŗā padomju tautai pieder izšķirēja vieta, iekarots miers visas pasaules tautām, likvidēti pasaules fašisma un pasaules ag-

resijas galvenie perekļi — Rietumos un Austrumos. Tagad esam guvuši iespēju atgriezties pie mierīga darba, lai nostiprinātu mūsu uzvaru.

Kā biedrs Stalins teica: «Mūsu padomju tauta nav zēlojusi spēku un darbu uzvaras vārdā. Mēs esam pārdzīvojuši smagus gadus. Bet tagad katrs no mums var teikt: mēs uzvarējām. No šī brīža mēs varam uzskatīt savu Tēviju par izglābtu no vācu uzbrukuma draudiem Rietumos un japāņu uzbrukuma Austrumos. Iestājies ilgi gaidītais miers visas pasaules tautām.»

I

Otrais Pasaules karš un Padomju Savienība

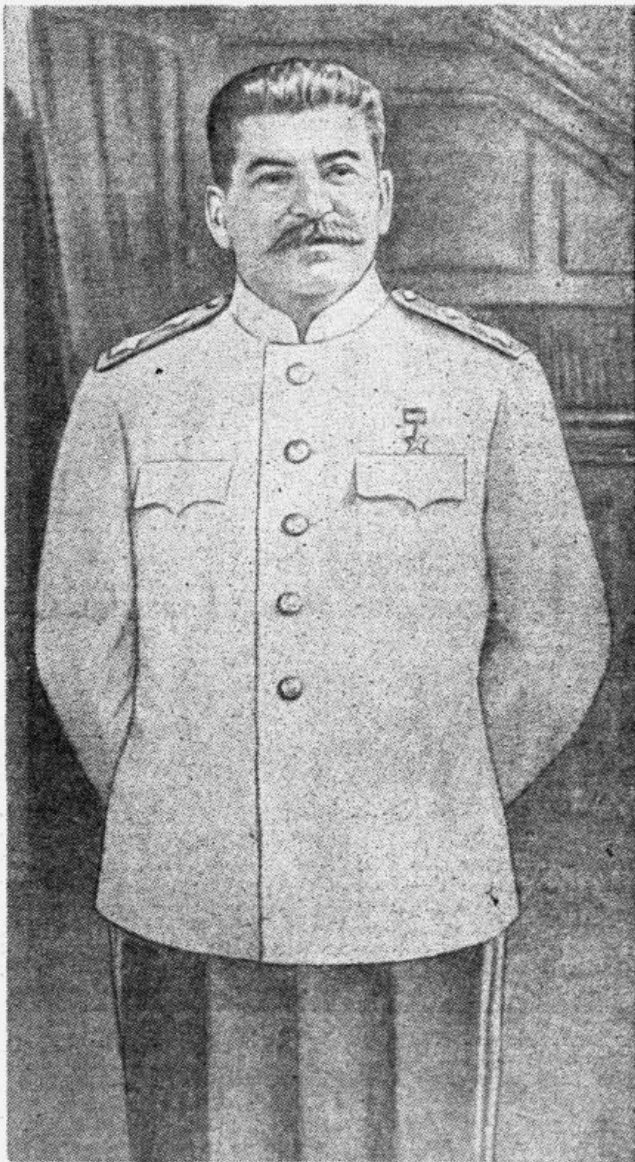
Vācieši lebruka mūsu zemē, cerēdami, ka viņu negaidītais laupītāju uzbrukums nodrošinās tiem sekmes. Ne tikai Vācijā, bet arī citās valstīs daudzli uzskatīja, ka Padomju Savienība ilgi nenoturēsies, ka jau pēc dažām nedēļām — bet jau katrā ziņā pēc dažiem mēnešiem — Vācija sagraus PSRS un Hitlers svinēs uzvaru. Pēc hitleriešu samērā vieglajām sekmēm Rietumeiropā daudziem tas likās neizbēgams. Pie šādiem slēdzieniem nāca, vispirms, visi tie, kas vispār neatzina Krievijas Oktobra revolūcijas «likumību», kā arī tie, kas izrādījās par nespējīgiem saprast mūsu revolūcijas radītās padomju valsts patieso tautas raksturu. Vāciešu kuŗagājieni pret Padomju Savienību bija liels pārbaudījums arī mūsu aizrobožu draugiem, kas ar aizturētu elpu sekoja tām ārkārtīgajām grūtībām, kādas pārdzīvoja mūsu valsts kuŗa pirmajā periodā.

Padomju Savienība noturējās, neraugoties uz uzbrukuma pēkšņumu. Materiālie zaudējumi un dziļās brūces, ko tai nodarīja pirmajos kara gados, nesalauza tās fiziskos un garīgos spēkus. Sarkanā Armija

prata pārkārtoties un atspīrgt no pirmajiem triecieniem. Padomju tauta sasprindzināja savus spēkus un nodrošināja satricēšu pretsiitnienu ienaidniekam. Visi atceras to laiku, kad mūsu armija pārgāja no aizstāvēšanās uzbrukumā, sākumā atsevišķos frontes iecirkņos, bet pēc tam — visā frontē.

Pašaizsardzības intereses diktēja nepieciešamību radīt lielu un mazo demokrātisko valstu vlenotu prethitlerisko fronti. Visiem zināms, ka angļu-palomju-amerikāņu koalīcija sekmiģi veica savu vēsturisko uzdevumu demokrātisko valstu kopīgas cīņas organizēšanā pret hitlerismu. Ir zināms, ka otrās frontes atklāšana Rietumeiropā, kad Vācija izrādījās spīlēs starp divām frontēm, noveda vācu fašismu bezizejas stāvoklī. Reizē ar to nedrīkst aizmirst, ka radikāls lūzums padomju-vācu frontes stāvoklī iestājās jau gadu pirms otrās frontes atklāšanas, kad hitleriešu kuŗaspēks ar negodu vēlās atpakaļ zem varēnā un arvien pieaugošā Sarkanās Armijas spiediena. (Ilgstoši aplausi.)

Tā Oktobra revolūcijas radītā valsts prata ne vien aizstāvēt sevi pret fašistu uzbrukumu, bet

ari pāriet uzbrukumā, lai darītu galu galvenajam fašisma un agresijas pereklim. Tad visiem kļuva redzams, ka padomju vara nelīdzinās izkurtējušai carisma varai pagājušā pasaules kuŗa laikā.

Tā kļuva acim redzams, ka padomju valsts spēģ godam aizstāvēt sevi, spēģ izturēt visgrūtākos pārbaudījumus, kādi vien bijuši valsts vēsturē. (Aplausi.) Hitleriskā Vācija apdraudēja ne tikai Padomju Savienību. Jau pirms uzbrukuma PSRS vācu fašisti sagrāba Norvēģiju,

Beģiju, Holandi, Franciju, Griekiju, Dienvidslaviju. Vāciešu sabiedroto skaitā bija ne vien fašistiskā Itālija, bet arī virkne citu Eiropas valstu, kas bija noslēģušas militāru savienību ar Vāciju. Spānija un dažas citas valstis pa pusei atklāti atbalstīja Hitleru. Anglijai draudēja hitleriešu uzbrukums. Ja kuŗagājieni uz Padomju Savienību beģtos sekmiģi, visa Eiropa varēja nokļūt zem Hitlera zābaka.

Hitlerieši jau visādos veģdos (Turpinājums 2. lappusē).

(Turpinājums no 1. lappuses).
 iztēloja «jauno kārtību», kādu tie nodibināšot Eiropā. Fašistiskie piebalsotāji, kā dažādie kvistlingi un lavaļi, jau iejūdzās darbā sava vācu saimnieka labā. Hitlerisma kundzība visur nodibinājās, iznīcinot visādas demokrātiskas iestādes un likvidējot visas strādājošo šķiru politiskās tiesības; reizē ar to hitlerieši aizvāca un izsūca no verdzinātajām valstīm visus materiālos resursus, lai apgādātu un arvien vairāk apbruņotu «savas fašistiskās laupītāju ordas. Pirmās sekmes uzbrukumā Padomju Savienībai vēl vairāk sagrozīja hitleriešiem galvu. Viņi vēl atklātāk

demokrātiskie spēki pret iebrucējiem. Bet pat tajās valstīs, kā Dienvidslāvijā, kur visa tauta atbalstīja sacelšanos pret iebrucējiem, nepietika spēku, lai salauztu hitlerisma militāro varu. Tikai tad, kad mūsu armija pārgāja uzbrukumā un sāka graut vācu kaņķu spēku, atņemot tam neuzvaramības oreolu, radās plašas iespējas vācu imperiālisma verdzināto tautu atbrīvošanai. Virzoties uz Rietumiem, Sarkanā Armija atbrīvoja kaimiņu valstis un citas Eiropas tautas. Padomju armijas kopā ar sabiedroto armijām uzstājās tagad kā Eiropas valstu atbrīvotājas, ieskaitot arī visas tās

kas sastādījās no hitleriešu agentiem. Tādā kārtā, ja nerunā par izņēmumiem, fašistiskā režīma Eiropas valstīs saistīja savu likteni ar hitleriskās Vācijas likteni otrā pasaules karā. Vācijas sakāve tādēļ nozīmēja ne tikai vācu fašisma sakāvi. Tā noveda arī pie fašisma sakāves citās Eiropas valstīs.

Tātad, mūsu uzvaras nozīme jāapskata ne vien no vācu fašisma sagrāves viedokļa, bet arī no fašisma militārās un morālī politiskās sagrāves viedokļa visā Eiropā. (Aplausi.)

Pēc kara pabeigšanas Eiropā sabiedroto valstu priekšā nostājās uzdevums likvidēt japāņu agresiju Austrumos, lai paātrinātu miera atjaunošanu visā pasaulē. Padomju Savienība nevarēja palikt sānis no šā uzdevuma atbrīvošanas kā savstarpējo saistību dēļ, kādas pastāvēja starp PSRS un tās sabiedrotajiem, tā arī tādēļ, ka to prasīja mūsu drošības intereses Austrumos. Mēs visi atceramies, ka pagātnē Japāna ne vienu vien reizi uzbrukusi mūsu zemei, un Austrumos mūsu valstij pastāvīgi draudēja japāņu uzbrukums. Viss tas padarīja neizbēgamu Padomju Savienības iesaistīšanos karā pret Japānu. Nav grūti pārļiecināties, ka no tā laika, kad vācu fašisms sāka ciest sakāvi pēc sakāves padomju-vācu frontē, — no tā laika bija jau iepriekš izšķirts arī Japānas agresijas iznākums Austrumos. Nostājusies beidzot pret Japānu, Padomju Savienība paātrināja tās sakāvi un reizē ar to kara pabeigšanu Austrumos.

Ejot pa hitleriskās Vācijas ceļu, Japāna kapituleja sabiedrotajiem. Sabruka ne vien vācu imperiālisma plāni par kundzību Eiropā, bet arī Japānas imperiālisma pretenzijas uz kundzību Āzijā. Vēl nesek kā rietumu, tā austrumu fašisti uzskatīja šos plānus tikai kā posmu ceļā uz pasaules kundzību, ar savu piemēru rādīdami, cik tuvdzīgas un avantūristiskas ir šāda veida agresī-

vās tieksmes mūsu laikā. Japānas imperiālisma, kā galvenā fašisma un agresijas pērķļa Austrumos, sakāvei un Krievijas atbrīvošanai no japāņu iebrucējiem ir milzīga pozitīva nozīme Āzijas un ne tikai Āzijas valstu demokrātiskā attīstībā. Nostiprināt šo uzvaru ir visu demokrātisko valstu interese. Tādēļ saprotams, ka Padomju Savienība piešķir tik lielu nozīmi sarunām starp sabiedrotajiem par galveno sabiedroto valstu pienācīgas kontroles nodibināšanu par Japānas kapitulācijas noteikumiem. Šajā jautājumā nav vēl novērtas radušās grūtības, bet Padomju Savienība izsaka pārliecību, ka visas miermīlīgās valstis pilnīgi apzinās nepieciešamību nostiprināt uzvaru par agresīvo Japānu un radīt šim nolūkam attiecīgus noteikumus sabiedroto valstu sadarbībai.

Kā Vācijai, tā Japānai bija bez ierunām jākapitulē sabiedrotajiem. Tādā kārtā angļu-palomju - amerikāņu koalīcija samiedza sprautos mērķus. Mūsu zemes laudis tagad ar gandarījumu apzinās, ka demokrātisko valstu interesēs uzvarām vainagotajā otrā pasaules kara nobeidumā un sevišķi fašisma un agresijas visbīstamākā pērķļa — hitleriskās Vācijas — likvidācijā izšķirēja vieta pieder Padomju Savienībai. Padomju tauta nosauca savu karu pret hitlerisko Vāciju par Lielo Tēvijas karu. No padomju tautas piemēra citu valstu patrioti mācījās, kā jācinās par savu tēviju, par savu brīvību un neatkarību. Ir zināms arī, ka padomju tauta ne vien atbrīvoja savu valsti, bet arī izcīnīja varonīgo cīņu par miera un brīvības atjaunošanu visā Eiropā.

Pirms gada biedrs Stalins teica:

«Tagad visi atzīst, ka padomju tauta ar savu pašizliedzīgo cīņu glābusi Eiropas civilizāciju no fašistiskajiem grautiņu rīkotājiem. Tas ir padomju tautu lielais nopelns cilvēces vēstures priekšā.» (Ilgstoši aplausi.)

II

Miera nodibināšana visā pasaulē un miermīlīgo tautu intereses

Otrais pasaules karš atšķīrās no pirmā pasaules kara daudzējādā ziņā un vispirms ar apmēriem, kādos tautas piedalījās šai karā, kā arī ar cilvēku upuru daudzumu un materiāliem zaudējumiem, ko nodarīja karš. Četras piektdaļas zemeslodes iedzīvotāju tādā vai citādā veidā piedalījās pēdējā pasaules karā. Mobilizēto skaitis abās karojošās nometnēs pārsniedza 110 miljonus cilvēku. Gandrīz nav iespējams nosaukt zemi, kurā tiešām būtu bijusi neitrāla šinīs gados. Pielaižot otro pasaules karu, tas ir — laikā nedarot nekā pret agre-

sīvajiem fašisma spēkiem, kas izraisīja šo savos apmēros vēl nerēdžēto karu, cilvēce samaksāja neizmērojamu maksu ar cilvēku dzīvībām un daudzām izpostītām valstīm.

Karu uzspieda mūsu tautai, un tā, atbildot uzbrukumam, pasludināja Lielo Tēvijas karu. Hitleriskā Vācija uzbruka Padomju Savienībai ne tikai tādēļ, lai sagrābtu mūsu zemi un iznīcinātu mūsu padomju valsti. Hitlerieši pasludināja par savu mērķi krievu un vispār slavu iznīcināšanu. Turpmāk līdz tam brīdim, kad kriev-

(Turpinājums 3. lappusē).

sāka runāt nevien var savu kundzību Eiropā, bet arī par savām pretenzijām uz kundzību pasaulē. Visai pasaulei atklājās to bīstamie plāni — avantūristiskie vācu rases kundzības plāni par citām Eiropas tautām, un ne tikai Eiropas. Vācu fašistiskā teorija par «augstākās rases» kundzību par citām tautām, kuras ieskaitītas «zemākās rases» kategorijā, kļuva par tiešiem draudiem Eiropas civilizācijai.

Tajās valstīs, kur ielauzās hitleriskās bandas, tauta izrādījās slikti sagatavota pretstienam fašistiskajiem iebrucējiem. Tikai pakāpeniski, ar labāko patriotu-demokratu pūlēm, sāka veidoties un augt

valstis, kas sarāva saites ar Vāciju un stājās to tautu rindās, kuŗas cīnījās par hitlerisma likvidāciju.

Tātad Eiropas valstu atbrīvošana no hitlerisma jūga ieies kā slavena lappuse mūsu uzvarētājās Sarkanās Armijas vēsturē. (Vētraiņi aplausi.)

Fašistiskā Itālija pirmā nostājās Vācijas pusē, kuŗa izraisīja karu Eiropā. Uzbrukuma brīdī Padomju Savienībai Rumānijas, Ungārijas un Somijas valdības, noslēgušas militāru savienību ar hitlerisko Vāciju, ierāva savas valstis karā pret Padomju Savienību. Savienība ar Vāciju izrādījās arī Bulgārijā ar savu toreizējo valdību,

(Turpinājums no 2. lappuses).

vu tauta tāpat kā citas Padomju Savienības tautas, sekodama Staļina aicinājumam — «visu kaņķam», pilnīgi pārkārtojās, un kad tās beidzot salauza vācu armiju mugurkaulu, par zvēriem kļuvušie hitlerieši nekautrējās ne no kā, lai viņu sagrābtajās teritorijās sasniegtu savus cilvēku nācēju mērķus. Aizmirst to būtu noziegums pret miljoniem nevainīgu bojā gājušu cilvēku piemiņu, pret ģimenēm, kas kļuvušas bāreņi, pret visu tautu. Nevar aizmirst arī to, kādus milzīgus materiālus zaudējumus mums nodarīja vācu iebrucēji un viņu sabiedrotie, kas daudzu mānešu laikā laupīja padomju teritorijā. Par visu to vispirms jāatbild galvenajiem kaņķa noziedzniekiem.

Vācu fašistiskie iebrucēji pilnīgi vai daļai sagrāva un nodēzināja 1710 pilsētu un vairāk nekā 70 tūkstoš ciemu un ciematu, nodēzināja un sagrāva vairāk nekā 6 miljonus celtnu un atņēma pajumti apmēram 25 miljoniem cilvēku. Starp sagrātajām un visvairāk cietašajām pilsētām ir lielvalsts rūpniecības un kultūras centri: Staļingrada, Sevastopole, Ļeņingrada, Kijeva, Minska, Odesa, Smolenska, Čarņkova, Voroneža, Rostova pie Donas un daudz citu. Hitlerieši sagrāva un sabojāja 31.850 rūpniecības uzņēmumu, kas nodarbināja apmēram 4 miljonus strādnieku un kalpotāju. Hitlerieši izpostīja un izlaupīja 98.000 kolchozu, tai skaitā lielāko daļu Ukrainas un Baltkrievijas kolchozu. Viņi apkāva, atņēma un aizdzina uz Vāciju 7 miljonus zirgu, 17 miljonus liellopu, desmitiem miljonu cūku un aitu. Tikai tiešos zaudējumus vien, kas nodarīti mūsu tautas saimniecībai un mūsu pilsoņiem, Valsts Ārkārtējā Komisija noteikusi ap 679 miljardiem rubļu (pēc valsts cenām).

Mēs nevaram aizmirst visu to un mums jāprasa no valstīm, kas izraisīja kaņķu, kaut daļēji atlīdzināt nodarītos zaudējumus. Nevar apstrīdēt šīs padomju tautas vēlēšanās taisnīgumu. Nedrīkst neievērot arī to, ka triju lielvalstu Berlīnes Konferences lēmumi par reparācijām no Vācijas vēl nav apmierinoši pārvirzījušies uz priekšu.

Tomēr starp mums nav atbilstības politikas piekritēju attiecībā uz uzvarētām tautām. Biedrs Staļins ne vienreiz vien norādījis, ka atbilstības jūtas tāpat kā atmaksas jūtas par pārestībām ir slikti padomdevēji kā politikā, tā arī attiecībā starp valstīm. Attiecībā pret uzvarētām valstīm mums jāvadās ne no atbilstības jūtām, bet pēc tā, lai apgrūtinātu jaunas agresijas rašanos un lai iespējams jaunais agresors izrādītos vispielnīgākās starp-

tautiskās izolācijas apstākļos. Mums jāvadās nevis no apvainojuma par agrāk nodarīto, bet no tautu miera un drošības nosargāšanas interesēm pēc kara periodā.

Nav apstrīdams, ka stabila miera nodrošināšanas intereses prasa, lai miermīlīgajām tautām būtu nepieciešamie bruņotie spēki. Tas katrā ziņā attiecas uz tām zemēm, kam ir galvenā atbildība par miera nodrošināšanu. Bet miera nosargāšanas interesēm nav nekā kopīga ar politiku, kas dzenas pēc lielvalstu bruņošanās, ko aiz robežām sludina daži sevišķi citīgi imperiālistiska politikas piekritēji. Sakarā ar to jārunā par atomu enerģijas atklāšanu un par atomu bumbu, kuras pielietošana karā pret Japānu parādīja tās milzīgo graujošo spēku. Atomu enerģiju tomēr vēl nav izmēģināts piemērot agresijas novēršanai vai miera nosargāšanai. No otras puses, pašlaik nevar būt tādu liela mēroga tehnisku noslēpumu, kas varētu palikt kādas vienas valsts vai kādas šauras valstu grupas īpašums. Tādēļ atomu enerģijas atklāšanai nevajadzētu veicināt aizraušanos ar šī atklājuma izmantošanu ārpolitiskajā spēku spēlē, ne arī bezrūpību par miermīlīgo tautu nākotni.

Ne mazums troksnis sacelts arī ap valstu bloku un grupējumu radīšanu, kas domāts kā līdzeklis noteiktu ārpolitisku interešu aizsargāšanai. Padomju Savienība nekad nav piedalījusies lielvalstu grupējumos, kas vērsti pret citām miermīlīgajām valstīm. Rietumos tāda veida mēģinājumi, kā zināms, izdarīti ne vienreiz vien. Tāpat labi zināms šo grupējumu pretpadomju raksturs pagātnē. Katrā ziņā Rietumu lielvalstu bloku un grupējumu vēsture liecina par to, ka tie kalpoja ne tik daudz agresoru ieročošanaī, kā tieši otrādi — agresijas pastiprināšanai, un vispirms no Vācijas puses. Lūk, kādēļ šai ziņā modrība no Padomju Savienības un citu miermīlīgo valstu puses nedrīkst atslābt.

Miera atjaunošana visā pasaulē nekādā ziņā nenoveda un nevarēja novest pie pirmskara stāvokļa atjaunošanas valstu attiecībās. Uz zināmu laiku Vācija, Itālija un Japāna izgaismoja no lielvalstu sastāva, kas dod toni starptautiskajai dzīvei visumā. Tātad tas ir pareizi tam laika posmam, kamēr pār viņām no sabiedroto puses darbojas vienota kontrole, kas virzīta pret šo valstu agresijas atjaunošanos, bet kas līdz ar to neitruca šīm zemēm attīstīties un augt kā demokrātiskām, miermīlīgām valstīm. Eiropas nākotnē nav maza nozīme tam faktam, ka virkne fašistisku un pa pusi fašistisku valstu nostājušās uz demokrātiska ceļa un cenšas tagad nodibināt

draudzīgas attiecības ar sabiedrotajām valstīm. Liekas skaidrs, ka ne tikai nevajaga traucēt, bet nepieciešams veicināt demokrātisko pamatu nostiprināšanu šajās valstīs.

Nevar nepamanīt, ka arī sabiedroto valstu noteiktā karš novedis pie lielām pārmaiņām. Kļūvis par likumu, ka reakcijas spēki šeit ievērojamā mērā atspiesti no iepriekšējām pozīcijām, pavecot ceļu vecām un jaunām demokrātiskām partijām. Virknē Eiropas valstu izdarītas tādas radikālas sociālas reformas kā savu laiku pārdzīvojušo muiznieku zemes īpašumu tiesību likvidācija, nododot zemi trūcīgajiem zemniekiem, kas dragā reakcionāri fašistisko spēku bijušos balstus un veicina demokrātiskās un sociālistiskās kustības pieaugumu šīs zemēs. Dažās valstīs tagad dienas kārtā izvirzītas tādas svarīgas ekonomiskas reformas, kā lielrūpniecības nacionalizācija, 8 stundu darba dienas ieviešana u.c., kas rada jaunu garu un uzticību augošās demokrātiskās kustības rindās Eiropā un aiz Eiropas robežām. Daži reakcionāri preses orgāni mēģina pierakstīt šīs drošās demokrātiskās reformas galvenā kārtā pieaugošajai Padomju Savienības feteimei. Skaidrs, ka šādi argumenti nav pamatoti, jo visiem zināms, ka tāda veida problēmas progresīvākajās Eiropas zemēs sekmīgi atrisinātas jau agrāk.

Tas nenozīmē, ka fašisma spēki jau galīgi likvidēti un ka ar tiem vairs nevajadzētu rēķināties. Jūs visi lasījāt triju lielvalstu Krimas Deklarāciju par atbrīvoto Eiropu, kur teikts: «Kārtības nodibināšana Eiropā un nacionāli ekonomiskās dzīves pārveidošana jāsaņem tādā ceļā, kas ļautu atbrīvotajām tautām izcināt pēdējās nacisma un fašisma pēdas un radīt demokrātiskas iestādes pēc viņu pašu izvēles.» Vēl daudz jādarā, lai nodrošinātu pareizu Krimas Deklarācijas realizāciju. Tomēr nav šaubu, ka arī ar visām negatīvajām sekām uzvaras vainagotais karš pret fašismu daudzējādā ziņā kā vēl nekad pagātnē veicināja politiskā gaisa noskaidrošanu Eiropā un jaunu ceļu atklāšanu antifāšistisko spēku attīstībai. Tāds stāvoklis bez šaubām atbilst miermīlīgo valstu interesēm, un jāvēlas, lai Eiropas tautās vēl vairāk nostiprinātos apziņa par nepieciešamību «izcināt pēdējās nacisma un fašisma paliekas».

Padomju Savienība vienmēr bijusi uzticīga normālu attiecību nostiprināšanas politikai starp miermīlīgajām valstīm. Kara gados Padomju Savienība nodibināja draudzīgas attiecības ar Lielbritāniju, Savienotajām Valstīm, ar Franciju un Ķīnu, ar Poliju, Čehoslovākiju, Dienvidslāviju, —

un gandrīz ar visām šīm valstīm tai tagad ir ilggadīgi līgumi par savienību un savstarpēju palīdzību pret iespējamu jaunu agresiju no to valstu puses, kas bija galvenie agresori pēdējās pasaules karā. Mēs darām visu, lai normalizētu un nodibinātu labas attiecības arī ar citām zemēm, kas pārtraukušas naida un neuzticības politiku pret Padomju Savienību. Tām kalpo arī mūsu zemes tirdznieciski ekonomisko attiecību attīstība, kuras skar arvien lielāku ārvalstu skaitu. Pastiprinās arī kultūras saites ar tām.

Tagad notiek kara laikā nodibinātās angļu-padomju-amerikāņu antihitleriskās koalīcijas izturības pārbaude. Vai šī koalīcija izrādīsies tikpat stipra un spējīga pieņemt kopīgus lēmumus jaunajos apstākļos, kad rodas arvien jaunas pēc kara perioda problēmas? Piecu ministru Londonas apspriedes neveiksme bija šai ziņā zināms brīdinājums. Bet grūtības angļu-padomju-amerikāņu koalīcijai bija arī kara laikā. Tomēr, triju lielvalstu koalīcija prata, kaut arī ne vienmēr tūlīt, atrast pareizu kārtējā uzdevuma atrisinājumu visas lielo un mazo valstu antihitleriskās koalīcijas interesēs, rēķinoties tāpat ar nepieciešamību tālāk nostiprināt lielo demokrātisko lielvalstu sadarbību.

Šīn gadā beidzot radīta jauna starptautiska organizācija «Apvienotās Nācijas». Tā radās pēc angļu - padomju - amerikāņu koalīcijas iniciatīvas, kas līdz ar to uzņēmās galveno atbildību par tās turpmākā darba rezultātiem. Mums ir skaidrs, ka šī organizācija nedrīkst līdzināties Tautu Savienībai, kas izrādījās pilnīgi nep spējīga pretoties agresijai, ne arī organizēt pretestību agresīvai, kas jau radusies. Jaunā organizācija nedrīkst kļūt arī par kādas lielvalsts ieroci, jo vienas valsts pretenzijas uz vadītājas lomu pasaules kopīgajās lietās ir tikpat nepamatotas kā pretenzijas uz kundzību visā pasaulē. Tikai triju lielvalstu kopīgie pūliņi, kas iznesušas ar saviem pleciem kara smagumu un nodrošinājušas demokrātisko zemju uzvaru pār fašismu, — tikai tāda sadarbība var veicināt jaunās starptautiskās organizācijas darba sekmes ilgstoša miera labā. Lai to sasniegtu, nepietiek tikai ar labiem vēlējumiem. Vēl jāpierāda spējas sadarboties visu miermīlīgo valstu interesēs. Padomju Savienība bija un būs drošs balsts tautu miera un drošības atzardzībai un ir gatava to pierādīt ne vārdos, bet darbos. (Ilgstoši aplausi.)

(Turpinājums 4. lappusē).

III

Padomju valsts tālākā nostiprināšanās un padomju demokrātijas attīstība

(Turpinājums no 3. lappuses).

Cetru gadu karš pret Vāciju bija visu padomju valsts spēku pārbaudījums. Padomju Savienība godam izturēja šo pārbaudījumu. Atkal un atkal piepildījušies Lielā Nemirstīgā Ļeņina vārdi:

«Nekad neuzvarēs to tautu, kuŗas strādnieki un zemnieki savā vairākumā sapratuši, sajutuši un saskatījuši, ka viņi aizstāv savu, padomju varu, — darba ļaužu varu, ka aizstāv lietu, kuŗas uzvarai viņiem un viņu bērniem nodrošinās iespēju baudīt visus kultūras labumus, visus cilvēka darba augļus.» (Aplausi.)

Sarkanā Armija pabeidza karu ar uzvarētāju slavu. Tā nobrieda kā brunoņš spēks un kļuva vēl stiprāka savā padomju ciņas garā. No tās rindām patlaban atgriežas mājās mierīgā darbā miljoniem cilvēku, kuri tik vajadzīgi kolchoziem, fabrikām, rūpnīcām un visai mūsu Dzimtenei, kas tagad sākusī reālizēt lielus uzdevumus sociālistiskās celtniecības jaunā uzplaukumā. Padomju tauta tagad vienoties ap savu partiju kā vēl nekad agrāk un organizētās rindās iet uz priekšu Ļeņina-Staļina partijas vadībā. Tā ir mūsu laime, ka grūtajos kara gados Sarkanā Armiju un padomju tautu veda uz priekšu gudrais un norūdītais Padomju Savienības vadonis — Lielais Staļins. (Vētrains, ilgi nerimstoši aplausi. Visi pieceļas.) Ar Ģenerālistmusa Staļina vārdu mūsu armijas slavenās uzvaras ieļes mūsu valsts un visas pasaules vēsturē. (Vētrains, ilgstoši aplausi.) Staļina, lielā vadoņa un organizatora vadībā mēs tagad esam sākuši mierīgu celtniecību, lai panāktu sociālistiskās sabiedrības spēku istu uzplaukumu un atgānotu labākās cerības mūsu draugiem visā pasaulē. (Ilgstoši aplausi.)

Visi zina, cik stipri pieaugusi PSRS starptautiskā autoritāte. Tas kļuvis iespējams mūsu valsts militāro, ekonomisko un politisko panākumu dēļ. Pirms gada biedrs Staļins to izteica vārdiem:

«Līdzīgi tam, kā Sarkanā Armija ilgā un smagā ciņā viens pret vienu guva militāru uzvaru pār fašistu kara spēku, padomju aizmugures darba rūki savā divcīņā ar hitlerisko Vāciju un tās līdzgaitniekiem guva ekonomisku uzvaru pār ienaidnieku.»

Biedrs Staļins teica arī: «Kara gaitā hitlerieši cietuši ne tikai militāru, bet arī morāli politisku sakāvi.» Karš parādīja visiem, ka militāri un ekonomiski izaugusi un nostiprinājusies mūsu valsts. Ne mazāk karš parādīja arī to, cik stipri izaugusi Padomju Savie-

nība citu tautu acīs morāli politiskajā nozīmē.

Mēs pārdzīvojam ārkārtīgas ekonomiskas grūtības kara pirmajos gados, un tomēr mūsu valsts izrādījās spējīga nodrošināt mūsu varonīgo armiju ar visu nepieciešamo, tai skaitā ar pirmskīriem apbruņojumu, kas ar savām īpašībām pārspēja ienaidnieka ieročus. Paciezdami kara laika grūtības un nedienas, padomju ļaudis strādāja rokas nenolaizdami, un mums pienācīgi jānovērtē mūsu darbinieki aizmugurē, sevišķi pašreizējā padomju sievietē un savai Dzimtenei bezgala uzticīgi padomju jaunatne. (Ilgstoši aplausi.) Šā iemesla dēļ mums izdevās noturēt mūsu tautas dzīves līmeni grūtajā kara laikā.

Miljoniem strādnieku šķiras dēlu bija mobilizēti un cīnījās frontē. Bet rūpnīcās un fabrikās turpināja strādāt, papildinātas jauniem kadriem, sevišķi ar sievietēm un jaunatni. Kara gados uzcelts ne mazums jaunu rūpnīcu, elektrostaciju, šachtu, dzelzceļu, galvenā kārtā valsts austrumu rajonos. Sociālistiskā sacensība un tās jaunās formas darba ražības pacelšanai negrozāmi palika strādnieku-pirmrindnieku un visas strādnieku šķiras uzmanības centrā. Arod biedrības un citas strādnieku organizācijas veica saspīndzinātu organizatorisku un audzināšanas darbu strādnieku masās. Strādnieki un strādnieces strādāja vairāk nekā miera laikā. Tā rezultātā pārvarēja daudz grūtību.

Kolchozu zemniecība kara gados pierādīja savu politisko apziņu un kolchozu organizētību lauksaimniecībā. Zemnieki un zemnieces tagad labi saprata sociālistiskās sacensības nozīmi kolchozos un daudz darīja, lai aizpildītu tos milzu zaudējumus, ko lauksaimniecībai nodarīja vācu okupanti, uz lauku sagrābjot mūsu valsts teritorijas daļas. Viss tas deva mums iespēju pavadīt kara gadus ar drošām labības rezervēm un nodrošināt ar lauksaimniecības jēlvieļām nepieciešamos rūpniecības uzņēmumus. Nebija viegli tikt galā ar šo uzdevumu, sevišķi tādēļ, ka mūsu Sarkanās Armijas lielākā daļa bija kolchoznieki.

Mēs tikām galā ar frontes un aizmugures uzdevumiem kara laikā tādēļ, ka arī padomju inteliģence darīja savu pienākumu pret Dzimteni. Karš uzskatāmi parādīja, par ko kļuvis inteliģence padomju varas gados. Nav vairs dzirdamas runas par veco un jauno inteliģenci. Pati dzīve noņēmusi šo problēmu no dienas kārtas. Savā vairumā inteliģence godīgi un sekmīgi veic savus augstos pienākumus saimnieciskā darba organizācijā, jaunu speciālistu kadru audzinā-

šanā, iedzīvotāju veselības aizsardzībā un kultūrālā līmeņa paaugstināšanā. Ar lielu gandarījumu mēs tagad varam teikt, ka padomju inteliģence ir savas tautas cienīga un uzticama kalpo savai Dzimtenei. (Aplausi.)

Padomju Savienības tautu draudzība kara gados nostiprinājusies. Mūsu daudznaciju valsts ar tās valodas, dzīves iekārtas, kultūras un vēstures dažādībām kļuvisi vēl vairāk saliedēti ar padomju tautas vēl vairāk tuvinājušās viena otrai. Neviena cita daudznaciju valsts neizturētu tos pārbaudījumus, kādus mēs izturējām kara gados. Tikai mūsu valsts, kur cilvēks neekspluatē cilvēku, kur nav vienas otrai pretim stāvošu šķiru, bet strādnieki, zemnieki un inteliģence kā līdztiesīgi pilsoņi vada kā vietējās lietas, tā valsti, — tikai šāda valsts, bet nebūt ne vecā muižnieku un tirgotāju Krievija, spēja izturēt vācu uzbrukumus grūtajos 1941/1942. gados, saviem spēkiem satriekt aizrāvušos ienaidnieku, izsviest to no mūsu teritorijas un bez tam sniegt varenu palīdzību citām tautām to atrīvošanā no svešiem apspiedējiem. Mūsu valsti tagad nav apspiestu un nelīdztiesīgu tautu, kuŗas vēl nesēn, carisma režīma laikā, atradās koloniju un puskoloniju stāvoklī. Padomju valsti visām tautām atzītas tiesības uz neatkarību un brīvu nacionālu attīstību, visas tautas audzina draudzības un savstarpējās cieņas, kā arī katras tautas nopelni atzīšanas garā, skatoties pēc tās pūlēm savas nacionālās kultūras attīstībā un visas padomju valsts tālākā uzplaukumā.

Mūsu neskaitāmo arod biedrību, ražošanas, kultūras, sporta un citu strādnieku organizāciju aktivitātē, kolchozu radīšanā, kuŗi apvieno daudzmiljoņu padomju zemniecību visā plašajā Padomju Savienības teritorijā, sociālistiskās sacensības nemītīgā pieaugumā fabrikās un rūpnīcās, kolchozos un padomju saimniecībās, šachtās un uz dzelzceļiem, — tur visur redzams tā patiesā tautas demokrātijas uzplaukums, kādu mēs nepazinām vecos laikos un kāds nevar būt nevienā citā valstī, kuŗa saskaldīta apspiedēji un apspiesto šķirās, ar ko sen jau tikusi galā padomju vara mūsu valstī.

Mūsu valsts kultūras dzīves ātrajā pieaugumā un tajā faktā, ka tagad inteliģence kā progresīvākā un kultūrālākā daļa saplūdis ar savu tautu, tā pacelšana vēl augstākā pakāpē padomju sabiedrības morāli politisko vienību, — visā tajā nevar neredzēt tā padomju demokrātijas jauno uzplaukumu, kas spārnos mūs ar jaunām cerībām un ar pašāvēību mūsu valsts nākotnei. Tani apstākļi, ka padomes nodrošinājušas visām tautām nemītīgu nacionālās kultūras uzplaukumu, aktīvu gādību par nacionālo talan-

tu audzināšanu, kā arī līdztiesīgo padomju tautu pieaugošo draudzību un brīlīgu savstarpējo palīdzību, kā nebija vecajā Krievijā, kā nav vēl citās valstīs ne ar monarchijas režīmiem, ne ar republikas režīmiem, — mēs redzam padomju demokrātijas visu uzvarētāju spēku, tās lielo nozīmi tautu patiesi progresīvā attīstībā. Padomju demokrātijas mobilizējošais spēks un uzvarām iedvesmojošais padomju patriotisms sevišķi izpaudās kara gados. Padomju ļaudis ir laimīgi, ka, ar Oktobra revolūciju, kas izglāba mūsu zemi no degradācijas uz otrās šķiras valstu kategoriju, atrīvoju tautas spēki, kuŗus turēja važās muižnieku, buržuāzijas un lielgruntnieku režīms, kuŗi ieguva agrāk neredzētas attīstības iespējas padomju varas apstākļos. Lūk, kādēļ mūsu uzvarā par fašismu mēs reizē ar to redzam padomju demokrātijas lielu uzvaru.

Kara gaitā padomju ļaudīm nācās aizsotēt tālu aiz savas zemes robežām. Fašisma neatlaidīgā pretošanās spieda mūsu kapaspēku ieiet vairāku ārvalstu robežās, tuvāk iepazīt to ciemu un pilsētu dzīvi un aiziet uz Rietumiem līdz tādām galvaspilsētām kā Vīne, Budapešta, Berlīne. Visās šajās valstīs, to skaitā arī tajās, kuŗas vakar bija fašisma pusē, padomju ļaudis viegli atrada kopīgu valodu ar darba ļaužu šķirām un demokrātijai slāņiem. No padomju ļaudīm, protams, nevarēja gaidīt, lai viņi uzskatītu kā savus draugus vakarējos ienaidniekus no fašisma kalpu noņemtes un no sabiedrības vīrotnēm, kuŗas atbalstīja fašistiskā vara. Protams, iepazīšanās ar citu tautu dzīves veidu dos mūsu ļaudīm savu labumu un paplašinās to priekšstatu. Tomēr interesanti, ka padomju ļaudis atgriežas mājās ar vēl kvēlākām uzticības jūtām savai Dzimtenei un padomju varai. (Ilgstoši aplausi.)

Padomju vara ir stipra tādēļ, ka tā tuva tautai. Atšķirībā no parlamentārās demokrātijas, padomju demokrātijai ir patiesi tautas raksturs. Padomju valstij kā jauna tips valstij tādēļ ir uzdevumi, kādi nav raksturīgi vecā tipa valstīm. Tā padomju valsts pienākumus ietilpst politiski audzināt tautu visas pasaules miera interešu aizsardzības garā, tautu draudzības nodibināšanas un tautu sadarbības garā, kas ne vien neizslēdz, bet, gluži otrādi, paredz nepieciešamību atmāskot visus jaunās agresijas un fašisma atzemināšanas mēģinājumus — to nedrīkst aizmirst arī pēc kara gados. Pēc padomju Konstitūcijas rašu un nācju nauda sludināšana, antisemitisms u. tml. ir noziegums, tāpat kā mūsu presē nepieļauj cildināt slepkavības, laupīšanas un vardarbību pret cilvēku. Šāda veida «ierobežo-

(Turpinājums 5. lappusē).

(Turpinājums no 4. lappuses.)

jumi» padomju demokrātijas apstākļos tikpat dabiski, cik dabiskas, diemžēl, dažām valstīm gluži pretējas lietas. Dažās valstīs vārda un preses brīvību vēl vienmēr saprot tā, ka pērkamam fašisma kalpiem pat nav jāuzliek maska, lai nodarbotos ar neapvaldītu agresijas un fašisma propagandu, kaut gan visu pasaules daļu tautas jau samaksājušas ar savām asinīm un postu kolosālu cenu par agrāk pieļauto pasaules agresijas un fašisma patvaļu. Katrai valstij nav pa spēkam uzņemties uzdevumu politiski audzināt tautu, bet kad fašistiskās valstis to iesāka, tad neiznāca nekā cits kā vardarbība pret tautas garīgo dzīvi, kultūru un tiesībām. Padomju demokrātijas priekšrocības sevišķi uzskatāmi parādīja Padomju Savienība kara gados. PSRS izgāja cauri kara pārbaudījumu ugunim un vēl vairāk nostiprinājās kā patiesa tautas valsts. Kā zināms, sevišķa atbildība par tautas politisko audzināšanu mūsu valstī gulstas uz boļševiku parti-

ju. Par panākumiem šajā darbībā mums jāpateicas vispirms mūsu lielajai partijai. Lūk, kādēļ padomju tauta lieliek dziļu saturu vārdos par boļševiku partijas vadoni, ar atziņību un lielu mīlestību teikdama: «Mūsu skolotājs, mūsu tēvs, mūsu vadonis — biedrs Staļins». (Vētrains, ilgstošas ovācijas. Visi pieceļas.)

Mēs tuvojamies jaunām PSRS Augstākās Padomes vēlēšanām. Jaunās vispārējās vēlēšanas notiks pēc visiem padomju valsts pārbaudījumiem Lielajā Tēvijas karā. Mūsu tauta ies pie vēlēšanu urnām ar šajos gados uzkrāto milzīgo politisko pieredzi, daudz pārdomājusi par savas Dzimtenes likteni, par notikumiem Eiropā un visā pasaulē. Boļševiku partija kopā ar bezpartejiskā padomju aktīva plašajām aprindām gatavojas šīm vēlēšanām, redzēdama tajās padomju demokrātijas svarīgāko izpaušmi un vēl vienu varenu līdzekli mūsu tautas saliedēšanai un padomju valsts tālākai nostiprināšanai.

IV

Pāreja uz mierīgu celtniecību un mūsu uzdevumi

Mūsu valsts ķērusies pie mierīgas celtniecības. Visas tautas priekšā stājušies jauni lieli uzdevumi. Mēs, protams, veltīsim nepieciešamo vērību arī jaunajām teritorijām, kas ienākušas PSRS sastāvā. Kā zināms, ielaužoties mūsu zemē, ienaids neļāva mums veltīt pienācīgu vērību Rietumu Ukrainas un Rietumu Baltkrievijas izbūvei, kuņas pirms kara atradās Padomju Savienības sastāvā tikai īsu laiku. Tagad pēc līguma ar Poliju nosprausta jauna padomju-poļu robeža. Tā rezultātā vienotā Padomju Baltkrievijā galīgi apvienotas visas teritorijas, ko apdzīvo baltkrievi. Tā var droši iet uz priekšu pa brīvas, nacionālas attīstības ceļu. Kā zināms, pēc līguma ar Čehoslovākiju arī Aizkarpatu Ukraina beidzot iegāja mūsu valsts sastāvā, un tagad Padomju Ukraina pilnīgi apvieno visas ukraiņu teritorijas, par ko gadu simteņiem sapņoja ukraiņi. Pēc līguma ar Rumāniju Padomju Moldāvijā tāpat pilnīgi apvienojās teritorijas, kurās apdzīvo moldāvi; tas paver plašas iespējas tās tālākai nacionālai attīstībai. Mūsu zemes rietumu robeža tādā pašā kārtā virzījies uz tā rēķina, ka Padomju Savienībai pievienots Kēnigsbergas apgabals. Tas deva mums iespēju iegūt labu nealzaslošu ostu Baltijas jūrā. Baltijā atjaunota Padomju Lietuva, Padomju Latvija, Padomju Igaunija. Tādas ir mūsu tagadējās rietumu robežas kontūras, un tam ir ļoti svarīga nozīme, raugoties no Padomju Savienības drošības nodrošināšanas viedokļa.

Ziemeļrietumos mēs atjaunojam savu robežu ar Somiju, saskaņā ar padomju-somu 1940. gada miera līgumu. Bez tam ziemeļos Padomju Savienība atgūvusi teritoriju Pečengas (Petsamo) rajonā.

Beidzot par Tālajiem Austrumiem. Seit Padomju Savienībai pievienota Sachalinas dienvidu daļa un Kurīļu salas, kam ir ļoti svarīga nozīme Padomju Savienības drošībā Austrumos. Atliek atgādināt, ka atjaunotas mūsu valsts tiesības uz dzelzceļu Mandžurijā, kā arī mūsu tiesības uz Port-Arturas un Daļņijas rajonu Mandžurijas dienvidu daļā.

Visiem šiem rajoniem, kā arī mūsu kara-jūras bāzes rajonam Portkala-Udes rajonā Somijas teritorijā, mums jāvelti pienācīga uzmanība, un par cik tās ir jaunas padomju teritorijas, tām vajaga veltīt pastiprinātu mūsu valsts uzmanību.

Mums pēc iespējas ātrāk jāatrisina neatliekamie uzdevumi attiecībā uz visām padomju teritorijām, kas uz laiku atradās ienaids armiju okupācijā. Vācieši aiz sevis atstāja daudz izpostītu pilsētu, tūkstošiem izpostītu un izlaupītu ciemu un sādžu. Tūlīt pēc lebrucēju padzišanas te visur sākas atjaunošanas darbs. Bet pagaidām veikta tikai mazākā uzdevuma daļa. Visas padomju tautas, visu padomju republiku pūlīņiem jābūt virzītiem uz to, lai palīdzētu ātrāk un pilnīgi atjaunot šo rajonu saimniecisko un kultūrālo dzīvi. Atjaunot rūpnīcas un fabrikas, atjaunot kolhozus, mašīnu-traktoru stacijas un padomju saimniecības, atjaunot skolas un

slimnīcas un atjaunot dzīvojamās telpas, lai dotu katram šo apvidu pilsētu un lauku iedzīvotājam iespēju no jauna iegūt sev pajumti un iekārtot savu ģimeni, — viss tas ir mūsu neatliekamais uzdevums. Nepieciešami, lai rūpes par laudim, kas cīnījušies frontē un tagad atgriežas no armijas mājā, kā arī rūpes par invalīdiem, rūpes par Sarkanās Armijas karavīru ģimenēm, kas kļuvušas bāreņi, padomju un arodbiedrību, partijas un komjaunatnes organizācijas, kā arī kolhozi un to organizācijas uz laukiem uzskatītu par savu svarīgāko pienākumu. Mums jādra visā, lai sekmīgi atrisinātu šo atbildīgo uzdevumu un pēc iespējas ātrāk sadziedētu karā sistās brūces. Tāds ir vēl viens neatliekamais uzdevums.

Tagad mums jāķeras pie vissvarīgākā uzdevuma atrisināšanas: pacelt tautas saimniecību, lai dažos gados pārsniegtu valsts saimnieciskās attīstības pirmkāra līmeni un nodrošinātu ievērojamu dzīves līmeņa pacelšanos visiem iedzīvotājiem. To pauž nesen publicētās partijas un valdības lēmums par piegādes plāna izstrādāšanu PSRS tautas saimniecības atjaunošanai un attīstībai no 1946. līdz 1950. gadam, kā arī attiecīgs plāns dzelzceļa transporta atjaunošanai un attīstībai. Tauta labi zina Staļina piecgažu plānus, kas radīja mūsu valsts vareņību un nodrošināja mūsu uzvaru. Mums vajadzīgs jauns smagās rūpniecības uzplaukums, lai nodrošinātu zemei metālu, ogles, naftu, lokomotīves, vagonus, traktorus, lauksaimniecības mašīnas, automobiļus, dažādus kuģus, elektrostacijas un daudz ko citu. Lauku un pilsētu iedzīvotāji gaida ievērojamu plaša patēriņa preču ražošanas palielināšanu, kā arī viņu apgādes uzlabošanu ar pārtikas produktiem. Kolchozu vajadzību un lauksaimniecības vajadzību apmierināšana ir aktuālāka nekā jebkad. Mūsu kultūralās vajadzības pieaugušas un kļuvušas ievērojami daudzpusīgākas. Ne uz mirkli nedrīkstam aizmirst arī mūsu lielos pienākumus pilnīgi apmierināt valsts aizsardzības vajadzības, kara-jūras flotes vajadzības. Mums nav un nebūs bezdarba. Mūsu zemē katram ir darbs, jo mūsu valsts ir strādnieku valsts. Mums vairāk jādomā par to, kā vēl pareizāk organizēt darbu rūpniecībā, lauksaimniecībā, transportā un visos mūsu uzņēmumos, lai padomju cilvēka darba ražība un viņa darba kvalitāte dotu vislabākos rezultātus.

Mūsu laikos, augstu attīstītas tehnikas laikos, kad ražošanā plašu piemērošanu rod zinātnē, kad jau kļuvus iespējams izmantot arī atomu enerģiju un citus lielus tehnikas atklājumus saimnieciskajos plānos, sevišķi svarīga vērība jāvelti tehnikas jautājumiem, mūsu

rūpniecības tehniskā līmeņa paaugstināšanas jautājumiem un augsti kvalificētu tehnisko kadru radīšanai. Mums jāilgdzīnās pēc mūsdienu tehnikas sasniegumiem visā pasaulē, visās rūpniecības un tautas saimniecības nozarēs un jānodrošina apstākļi, lai padomju zinātnē un tehnikā visiem spēkiem virzītos uz priekšu. Ienaids izjauca mūsu mierīgo radošo darbu. Bet mēs atgūstam visu tā, kā tas pienāks, un panāksim to, lai mūsu zeme uzplauktu. Būs mums ir atomu enerģija, ir daudz kas cits. (Vētrains, ilgstoši aplausi. Visi pieceļas.) Tad ķersimies pie šo uzdevumu atrisināšanas ar visu mūsu neizsīkstošo boļševistisko enerģiju, ar visu vareno padomju ļaužu enerģiju. Lai strādājam tā, kā mūs māca biedrs Staļins! (Vētrains aplausi.)

Beidzot par mūsu ārpolitiskajiem uzdevumiem. Padomju Savienība vienmēr stādījusi pirmajā vietā rūpes par mieru un sadarbību ar citām zemēm, kas nestu labumu vispārējai mierai un lietišķīgu starptautisku attiecību labā. Kamēr mēs dzīvojam «valstu sistēmā» un fašisms, kā arī imperiālistiskā agresija nav galīgi ar visām saknēm izravēta no zemes, mūsu modriba attiecībā uz iespējamiem jauniem miera traucētājiem nedrīkst atslābt, bet rūpes par miermīlošu lielvalstu sadarbību tāpat kā vienmēr būs mūsu svarīgākais pienākums.

Mums nav svarīgāka uzdevuma par uzdevumu nostiprināt mūsu uzvaru, ko mēs ieguvām neatlaidīgā cīņā un kas pavēra ceļu uz jaunu mūsu valsts uzplaukumu un uz jaunu mūsu tautas dzīves līmeņa paaugstinājumu. Vēl nekad mūsu priekšā nav pavērušas tāda apmēra perspektīvas sociālistiskajā celtniecībā un tādas iespējas Padomju Savienības spēka uzplaukumam. Mūsu tauta pilnīgi uzticas savai lielajai misijai, Lielās Oktobra Sociālistiskās revolūcijas misijai. (Ilgi aplausi.)

Lai dzīvo padomju tauta — uzvarētāja tauta, viņas Sarkanā Armija un kara-jūras flote! (Ilgi aplausi.)

Lai dzīvo un zel mūsu Lielā Dzimtene, Oktobra Revolūcijas Dzimtene! (Vētrains aplausi.)

Lai dzīvo Padomju Sociālistisko Republiku Savienības valdība! (Vētrains, ilgstoši aplausi.)

Lai dzīvo Leņina-Staļina partija — mūsu uzvaru iedvesmotāja un organizētāja! (Vētrains, ilgstoši aplausi.)

Lai dzīvo Padomju tautas vadonis — Lielais Staļins! (Vētrains, ilgi nerimstoši aplausi, kas pārvēršas ovācijās. Visi pieceļas. Saucient: «Lielajam Staļinam — urra!»)

Krievu klasikas izrāžu skate

Krievu māksla, tānī skaitā arī krievu teātris, ir atstājis ārkārtīgi lielu ietekmi visu Padomju Savienības republiku kultūras attīstībā.

Krievu klasiskās drāmatūrgijas izrāžu skate KPSRS teātros pagājušajā gadā bija liels sabiedriski politisks notikums. Skatē piedalījās 108 teātri, kas izrādīja vairāk nekā 200 lugu. Šis pasākums veicināja teātru repertuāra paplašināšanu, kā arī palīdzēja pieaugt atsevišķu kolektīvu mākslinieciskajai gatavībai un pievērsties jauniem meklējumiem.

Tomēr iepazīšanās ar savienoto republiku teātru repertuāriem deva lieliskus rezultātus: izrādās, ka dažu nacionālo teātru repertuārā nav nevienas krievu klasiku lugas. Ir teātri, kas izrāda vienu vai divas krievu klasiku lugas, kurās turklāt uzved visai reti.

Bieži vien krievu klasiskās lugas neturas teātru repertuārā tāpēc, ka to sceniskā apdare ir tālu no pilnības.

Krievu klasisko lugu skatel nacionālajos un krievu teātros, ko sarīko Mākslas lietu komiteja pie PSRS TKP, šie trūkumi jānovērš, kā arī jāpaplašina repertuārs un jāpadara bagātākas savienoto republiku labāko teātru radošās iespējas.

Novembrī un decembrī Ukrainas, Baltkrievijas, Gruzijas, Azerbeidžānas, Uzbekijas, Kazachstanas, Kirgizijas, Latvijas, Lietuvas, Igaunijas un citu savienoto republiku republikniskie, apgabalu un pilsētu operas un drāmas teātri parādīs jaunus krievu klasisko lugu uzvedumus.

Franko vārdā nosauktais Ukrainas teātris sagatavo «Revidentu» un «Kirsu dāru», Ševčenko vārdā nosauktais teātris «Tēvocī Vaņus», J. Kupala vārdā nosauktais Baltkrievijas drāmas teātris «Rādi Ostrovska «Vilkus un avis» un M. Gorķija — «Pēdējie».

Gruzijas PSR skate sakrīt ar 100 gadu jubileju, kopš Gruzijā nodibināts patstāvīgs krievu teātris. Skates laikā Rostaveli teātris rādīs «Bez vainas vainīgos».

Mardžavišvili teātris — «Bez pūras» un «Maskarādi», Gruzijas Jaunatnes teātris — «Ienesīga vieta», Gori teātris — «Bez vainas vainīgie». Citās republikas teātros izrādīs «Negaisus», «Mietpilsoņus», «Iskovi» un «Krečinska kāzas».

Lietuvas teātri sagatavo «Kirsu dāru» un «Revidentu», Latvijas teātri — «Vilkus un avis», «Bez vainas vainīgos» un «Jagoru Bullčovu». Igaunijas teā-

tri — «Gudra cilvēka nelaime», «Mietpilsoņus», «Bez vainas vainīgos». Kareļu — somu teātris uzvedīs «Negaisus».

26 jaunus krievu klasiku lugu uzvedumus parādīs Uzbekijas teātri un operas. Starp uzvedumiem būs «Maskarāde» un «Piķa dāma».

Kijevā, Bakū, Rīgā un Almatā pēc skates beigām notiks radošas rezultātu konferences. Teātri, kas skatē iegūs se-

višķu atzinību, izbrauks 1946. gadā uz viesizrādēm Maskavā, tāpat uzskaitīs labākos izpildītājus, režisorus, māksliniekus.

Skatēm, kam būs liela mēroga politiska un kultūrala nozīme, jāpievērš visu vadošo un radošo organizāciju neatlaidīga vērība. Tomēr ar skates nozīmību nav rēķinājusies Tadžikijas Mākslas lietu pārvalde, kas nav parūpējusies par savlaicīgiem lugu sagatavošanas darbiem republikas teā-

tros. Sagatavošanas darbi skatē aizkavējušies arī Armēnijā. Šo iemeslu dēļ Armēnijas un Tadžikijas teātri nepaspēs piedalīties skatē.

Nepieciešami, lai skates repertuāra centrālajā vietā būtu krievu drāmatiku labākie darbi. Izrāžu sagatavošana jāsaskaņo ar plašu konsultatīvu darbu.

Savienības republiku Mākslas lietu pārvaldēm un teātru vadītājiem jāgādā par to, lai radītu maksimāli labvēlīgus darba apstākļus teātru kolektīviem, tieklab sagatavojot jaunus iestudējumus, kā arī atjaunojot agrākos, kas iekļauti skates programmā.

„Uzvaras pieminekļa“ projekta konkursa skate

Architektūras pārvaldē

Jēkabs Berķis

pāriet 8 stūrainā veidojumā ar 3 joslās iedalītiem konveidīgiem izveidojumiem. Obeliskā augšdaļu nobeidz karavīru grupa uz visām pusēm izvērstām šautenēm, it kā vēl gatavotos uzbrukumam jeb aizstāvēšanai. Grupas vidū paceļas vēl vieglāks obelisks ar uzvaras zvagnī vidū, kas domāta no Urāla dārgakmeņiem, figurālie veidojumi un emblēmas no bronzas un nerūsošā tērauda. Obelisks domāts no dzelzsbetona ar smilšakmens apšuvumu. Piemineklis savās formās ievērojami saskaldīts un žuburains. Pieminekļa apkārtni aptver modernā architektūra ar klasisko formu iesaistīšanu celtņu fasādēs.

Autora Nr. 100001 piemineklis pēc situācijas plāna novietojas galvenās satiksmes ass sākumā kreisajā pusē, ar gal-

veno pretskatu līdztekus asij. Piemineklis sastāv no modernās formās veidota obeliska. Pamatnē paralēlogramveidīga paaugstināta platforma, virs kuņas, piekļaujoties obeliskam, paceļas par vienu trešdaļu vēl viens liels izcilnis ar priekšpusē bareljefā veidotām cīņu ainām. Obeliska vienā pusē puslokā izveidojas kāpņu terase. Obeliska augšdaļas nobeigumā figūra ar uzvaras karogu, kas pēc sava traktējuma un nostājas iespējama bronza, vai vara kalumā. Obeliska augstums paredzēts 47 metri, veidots no dzelzsbetona, ar akmeņu plātņu apšuvumu. Pretskats no galvenās ass puses pret piemekli izēmē jau harmniskāku līniju ritmu. Tā kā piemineklis novietojas vairāk vienā laukumā malā, tas zināmā mērā aizslēpjās no galvenā skata punkta.

(Turpinājums nākamajā numurā.)

Elīna Zālīte

Saruna ar kaujinieku

Mans draugs, man tā vien šķiet, ka garām slīd
Tie mīļie vārdi, ko tev manas lūpas runā.
— Man ausis šalc vēl lielgabalu duna,
Vai vētrā dzird, ka ziedulapa krīt?

Mans draugs, man šķiet, ka izvairās tavs skats,
Kad mani skati smaidīgie to satikt meklē.
— Es ilgi vēries ugunsgrēku peklē,
Pte rāmās gaismas nevar pierast acs.

Un liekas, draugs, tu nemani to ar,
Cik mīļi mana roka tavā rokā kļaujas.
— Znaughts ilgi kaujas ierocis man savjās,
Tā skarbums gauži nodarīt tai var.

Mans draugs, vai projām iet man labāk nav?
Tev manis nevajaga, es tev lieka esmu.
— Vai kokam lieka pavasara dvēsema,
Kad laukā kails un nosalis tas stāv?

Lai lapas plauktu, vajadzīgs tam laiks,
Tik ātri dzīve nevar nāvi projām raidīt.
Ak mīļā, pacieties un spēj gaidīt:
Gan, gan jau kļūšu vērigs es un maigs.

